

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Cap. VIII. Probationes Autoritatis Secundi Ordinis in Diœcesanâ Synodo,
depromptæ ex Canonibus, vel Statutis fidem facientibus de pœnis inflictis,
iis, qui Synodo interesse negligunt, absque legitimo ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

omnes Presbyteros ad Synodum convenire, præcipue vero eos, quibus animarum cura commissa est, adjungit, si aliqua inevitabilis necessitas eos venire non sinat, suum Capellanum mittant, aut Clericum loco suo.

Seculorum præcedentium silentium de necessitate deputandi ad Synodum Diæcesanam modò adesset legitimum impedimentum, non invicè probat, antea ad eam convenire non coactos fuisse Parochos; nam fieri potuisset hoc silentium ortum fuisse: ex eo, quòd nullus adesse neglexisset, aut parùm; aut, si sæpè adesse neglexisset, huic malo provisum fuisse, absque lege propter hunc finem lata; aut Leges factas amissas fuisse: fieri etiam potest aliquas etiamnum esse, quæ ad meam non venerint cognitionem.

Quod de Synodo Parisiensi relatum est, iisdem terminis in Synodo *Bajocensi* legitur, Anno 1300. *Capite Secundo.*

Constitutiones Synodales *AIMERICI*, Episcopi Pictaviensis, anno 1367. nec non Constitutiones Synodales *SIMONIS* Episcopi ejusdem Urbis: anno 1387. alium addunt Casum Deputationis ad Synodum à Parochis casui impedimenti ex necessitate inevitabili orti, nempe, specialis dispensationis concessæ; & volunt hoc in Casu, sicut in primo, si non possint suos Capellanos mittere, Clericos idoneos mittant. Quod hi asserunt Episcopi, de juramento, quod præstabant Parochi, ad Synodum convenire, probat fuisse judicatam hanc præsentiam tam necessariam, & tam gravem, ut juramento, Synodo interesse, astringerentur Parochi; circumstantia prorsus inutilis, nisi ad Synodum vocarentur Parochi, ut in ea aliquam exercerent auctoritatem.

Quantùm ad speciales dotes, quas necessarias esse, in Deputatis ad Synodum, denotant hæ Constitutiones, quadam sunt à Concilio *Vaurensi*, Gallicè de *Lavaur*, constante Episcopis Provinciarum *Narbonensis*, *Tolosanæ* & *Auscitanæ*, cum suæ necessitatis ratione. Hæ autem dotes sunt experientia, prudentia & capacitas; quæ judicantur necessaria, quia in Synodis tractantur negotia alicujus momenti, & quæ sæpè non levem patiuntur difficultatem. Porro: harum dotum necessitas, & hujus necessitatis ratio, manifestè probant, Secundum Ordinem, in Diæcesana Synodo, aliquam auctoritatem exercere.

Statuta Synodalia Lingonensis Ecclesie anno 1404. loquuntur de necessitate aliquem ad Synodum mittendi, qui cum interesse tenetur, legitimo laborat impedimento; verùm cum nihil speciale contineant, inutile videtur referre, quod ab ipsis præcipitur.

Non idem dicendum est de Canone Concilii *Burdigalensis*, anno 1583. *Capite 33.* qui à Synodo arceat quemcumque ab alio deputatum, nisi speciale habeat mandatum, de quo fidem faciet. Hæc eo majori digna est attentione circumstantia: quòd evidenter astruat, quod in Diæcesana Synodo à Secundo Ordine fit, magni esse momenti; cum solæ res graves speciale exigant mandatum. Idem denotat verbum *idoneum* cum hac de causa dotes exiguntur, de quibus antea sermo habitus est, quæ omnes denotantur hac voce *idoneum*.

Verùm nihil luculentius afferri hac de causa potest, quàm quod Concilium *Mechliniense*, Gallicè *Malines*, refert, clarè namque probat, quod ut conjecturam proposuimus, nempe Procuratorem ad Synodum Diæcesanam missum, ad eam convenire; ut exercent jura illius à quo deputatur; & idem de eo ferendum esse judicium, quod fertur de Procuratore ad Concilium Provinciale missum. His enim verbis loquitur Titulo Vigesimo Sexto, Capite primo, *Concilio Provinciali vel Diæcesano debite convocato, omnes, qui de jure, vel de consuetudine illi interesse debent, die & loco præfixis personaliter comparebunt,*

Tom. I.

nisi legitime impediti fuerint. Quo casu tempestivè de causa impediti fidem facient, & nihilominus Procuratorem Virum Ecclesiasticum mittent, non tantùm ad audiendum & referendum, sed etiam ad deliberandum & agendum quæ Principalis faceret, si personaliter interesset, nec non ad simpliciter acceptandum & recipiendum quæcumque in ipsa Synodo statuta & decreta fuerint.

Hujus Concilii verbis apparet, quod, si Secundus Ordo in Synodo per Procuratorem, cum abest, deliberat, evidens sit, aliquam in ea ab eo exerceri auctoritatem, & quòd hic expressè asseritur à Concilio, potest & debet intelligi de testimoniis supra relatis. Neque enim cum fundamento objici potest, hanc Disciplinam in sola Provincia *Mechliniensi*, Gallicè *Malines* viguisse, ut in Diæcesana Synodo à Secundo Ordine aliqua auctoritas exerceretur, nisi antea probasset, nullà aliis in Provinciis, in Synodis auctoritate gaudere.

Huic Canoni tam efficaci ad Secundi Ordinis in Synodis auctoritatem probandam, aliqua verba attentione digna addenda sunt, quæ leguntur Capite Vigesimo Octavo Concilii *Narbonensis* anno 1609, de Deputato vel Procuratore. Decernit in Procuratore, eum, qui mittit, teneri observare, *quæcumque in dicta Synodo constituentur, & ordinabuntur, & ipsa satis sufficienter intimata declaraturum.*

CAPUT VIII.

Probationes auctoritatis Secundi Ordinis in Diæcesana Synodo, deprompta ex Canonibus, vel Statutis fidem facientibus de penis inflictis, iis, qui Synodo interesse negligunt, absque legitimo impedimento.

TAm severè infligebantur pœnæ, iis, qui Synodis interesse negligebant, ut justus concludendi locus sit, aliqua in iis Secundum Ordinem auctoritate gavissum fuisse, aliter pœna culpæ non responderet. Idem quoque inferri potest ex convenientiâ, quæ in hoc reperitur inter pœnas à Conciliis inflictas iis, qui iisdem Conciliis interesse negligebant, quamvis interesse tenerentur, & eas, quæ decreta sunt contra negligentiam eorum, qui Synodo non intererant. Hæc consequentia probabitur reflexione, observationi jungenda.

Antonius AUGUSTINUS sua in *Epitome Veteris Juris Canonici* Libro quarto, titulo sexagesimo quinto, Canones duodecim primorum Saculorum collegit, qui pœnas infligunt Episcopis, qui Conciliis interesse negligunt, ad quæ vocantur à Superioribus, & magna convenientiâ reperitur has inter pœnas, & pœnas à Canonibus & Statutis Synodalibus inflictas iis, qui Synodis, quibus interesse tenentur, interesse negligunt. Idem facilè & prima fronte videbitur, si ex una parte hoc caput legatur, ex altera legantur auctoritates, quas modò sum relaturus; nam indè infertur: ut his in Canonibus duplicis generis pœnas legi; alias indeterminatas, & generales sua in specie, ut eas, quæ decernuntur sub nomine correctionis fraternæ, aut Canonice correctionis, quæ omnes sunt sententiæ ferendæ; alias fixas, & determinatas, quæ sunt, aut suspensiones totales, aut partiales, vel excommunicationes minores, aut majores ad certum tempus, vel ad tempus non fixum: sic pariter duplicis generis esse pœnas in eos decretas, qui Synodo Diæcesanæ interesse negligunt; alias generales, contentas sub nomine Judicii Canonici; alias speciales, ut suspensio, aut major excommunicatio sententiæ ferendæ, aut lata, aut multa, aut pœna pecuniaria.

Si ad hanc relationem paulisper attendatur, facilè patebit, Synodum Diæcesanam non minùs gravem habitam fuisse quàm Concilium Provinciale ob maturitatem, quæ in ea observatur, 1. ad nova Decreta condenda, vel ad antiqua confirmanda, 2. ad judicandas controversias, 3. ad conciliandos divisos, 4. ad conservandam pacem;

L 2

pacem: quod minimè fieri potuit, si in his Synodis, nullam exercuerit auctoritatem Secundus Ordo.

Expediit ergò colligere Canones & Statuta Synodalia, quæ pœnas infligunt iis, qui Synodis non intererant, ad eas comparandas cum illis, quas Canones decreverunt in Episcopos, qui Conciliis interesse negligebant. His ordiemur, qui pœnas generatim decernunt; deindè, ad eos Canones progrediemur, qui determinatas pœnas infligunt: sicque hos Canones colligendo, in tot Classes redigentur, quot sunt ejusmodi pœna.

POENÆ GENERALES & INDETERMINATÆ.

Concilium *Vernense*, celebratum anno 755. eorum est antiquius, in quibus inventæ sunt pœnæ generales contra eos, de quibus agit. In *octavo* enim *Canone* decernitur Presbyteros, qui sine justa causa ad Concilium Episcopi sui venire contempserint, secundum Canonicam institutionem judicandos esse. *Capitulare Metense* anno 753. num. 3. & Concilium *Compendiense* An. 757. Cap. 21. aliis terminis idem statuunt; volunt enim secundum Canonicam auctoritatem puniri eos, qui Synodo interesse neglexerint. Ferè idem legitur in *Capitulari octogentesimo quarto* ad *Salz.* num. 12. Capitulum, quæ spectant Presbyteros, quod in Concilio *Vernensi*, in eo enim præcipitur, ut nullus Presbyter ad Synodum contemnat venire, quòd si aliter facere præsumperit, coactus veniat, & secundum Canones judicetur. Ad hanc culpam puniendam Brachium Sæculare adhibebatur, ut infra videbitur. *Synodo*, sine additione, jam, ut hodiè, Synodus Diæcesana intelligebatur.

LEO Papa *Quartus*, in suo Concilio *Romano*, celebrato anno 853. *Canone* 40. de eadem culpâ mentionem faciens, præcipit eam subijci Canonicis correctionibus.

Fuere Presbyteri, qui possidentes terras quæ eos subijciebant alterius potentia, sub hoc pretextu ad Episcopi Concilium venire volebant, & hæc de causa Canon sequens conditus est, qui recusantes ad Concilium Episcopi venire Canonicos, correctionibus subiacere decernit, his verbis: *hi autem, qui colonatas possessiones retinent, nihilominus volumus ad Episcopi venire Concilium: nam, si per contumaciam se quasi in alterius potestate subtraxerint & proprio non subijciuntur Episcopo, Canonicis correctionibus subiaceant.* Hi tres Canones & alii similes intelligendi sunt de Censuris, quæ sunt pœnæ à Canonibus in Ecclesiasticos lata.

His Canonibus jungi potest *Caput 9. de Majoritate & obedientiâ*, in quo INNOCENTIUS III. ab Episcopo interrogatus, quid sibi faciendum esset contra Abbates & Parochos sibi subjectos Lege Diæcesana, qui sine justâ causâ Synodo interesse negligebant, respondet cogendos esse Censuris Ecclesiasticis, modò ab eo nihil contra Canones statuatur; enimvero pœna, quam infligit, sua in specie est indeterminata. Canon *octavus* Concilii *Vaurensis* celebrati anno 1368. ejusdem est adhuc generis, præcipit enim Parochos, qui sine causa legitima ad Synodum non venerint, puniendos esse pœna debita, non obstante contraria consuetudine.

POENÆ PARTICULARES SUSPENSIO.

Concilium *Senouense*, Præside GAUTIER, mortuo anno 923. à Capite primo statuit, ut *Abbates & Priores Conventuales qui nec venerint ad Synodum, nec se excusaverint, præterdendo Canonicum impedimentum, per octo dies ab ingressu Ecclesie suspendantur; & pœna, quæ quantum ad hoc, Concilii statuta est, sub comminatione majoris pœnæ, si aliis annis supra his culpabiles interveniantur, multentur.* Concilium supponit jam certam pœnam fuisse statutam Canonibus in

eos, qui Synodo Diæcesanæ interesse negligebant hæc autem pœna: alia esse non potest præter Excommunicationem saltem Minorem, latam in Episcopos, qui sine legitimâ causa Concilio non aderant: eo enim antiquiores non videntur Canones, qui aliquam statuerint pœnam determinatam contra eos, qui Synodo Diæcesanæ interesse recusabant. Docent nos Synodalia Statuta *Andegavensia Guillelmo MAJOREM* suspensionem ipso facto tulisse contra Abbates, qui tranquillè remanebant quindecim diebus à Synodi celebratione, cui adesse non potuissent, non probatis apud Episcopum aut Officiale absentia causis, eamque ab ipso fuisse revocatam, quia salutis noxia visa fuit hæc pœna. Hæc autem leguntur apud BOCHÉL, *Decretor. Eccles. Gallic. Lib. V. Tit. XIX. Cap. 79.*

Concilium *Burdigalense* anno MDLXXXIII. celebratum *Cap. XXXIII.* suis Beneficiis suspendi, qui fuerint denunciati, excommunicati præcipit, quia præscripto tempore non adfuerant ut suæ absentia rationem redderent, supposito quod Excommunicationem contemntes, absolvi ab eâ non curent, & iterum moniti, ut se purgent, per Menses adesse negligant.

Major severitas reperitur in Decretis à Concilio *Narbonensi* factis anno 1609. *Cap. XXVIII.* similibus in circumstantiis, contra secundam contumaciam: nam, loco suspensionis à Beneficiis, quam decernit Concilium *Burdigalense* contra hanc culpam, Concilium *Narbonense* totalem suspensionem, nisi comparaverint per alium mensem, iterum vocati suspendantur; hæc sunt Concilii verba. Porro, totalis suspensio addit suspensioni à Beneficiis, suspensionem ab Ordine & Officio.

Non potest dicit hanc suspensionem fuisse pœnam inutilem, quia nihil addit Excommunicationi jam latæ; hæc privans omnibus bonis, quibus totalis suspensio excludit. Enimverò hæc suspensio novum est vinculum remanens post Absolutionem ab Excommunicatione, & quæ specialem requirit absolutionem, quæ differri potest quamvis, Reus satisfacere offerat, cum ab Excommunicatione absoluto statim danda sit, post oblatam satisfactionem.

EXCOMMUNICATIO.

Statuta Synodalia Ecclesie *Rhemenfis* collecta labore & curis Cardinalis *Guillelmi DE TRIA*, avunculi *PHILIPPI DE VALOIS*, anno 1334. solo facto Excommunicabant eos, qui sine legitimâ causâ negligerent ad Synodum venire Diæcesanam.

Eadem pœna lata fuit anno 1367. *AMERICO* *Pictaviensi* Episcopo, & anno 1387. *SIMONE* ejusdem Urbis Episcopo ob eandem culpam, ut videre est his verbis: *Nos omnes & singulos Ecclesiarum Rectores, & quosvis alios; qui ad Synodum venire tenentur, & non veniunt Excommunicamus, & Excommunicari declaramus.*

Eadem res est in Statutis Synodalibus *Lingonenfis* Diæcesis anno 1404. *Qui ad Synodum venire debet, si non veniat, veramque proponi non faciat excusationem, auctoritate hujus Synodi, eo ipso incurrat Excommunicationem.*

Statuta *Parisiensia* anno 1557. præcipiunt Excommunicatos declarare eos, qui ad Synodum venire neglexerint, si per mensem à Synodo se purgare negligant; hæc sunt verba, *in absentes verò contumaciam ferimus, quam intra mensem purgare tenebantur, aliàs mense elapso Excommunicatos palam proferri, præsentem decernimus Institutum.*

BENEFICIORUM PRIVATIO.

Intolerandus in Provinciam *Narbonensem* abusus irreperat, nec Parochi, nec alii animarum curam habentes, nusquam ad Synodum veniebant, sed duntaxa

taxat suos Vicarios mittebant. Hic abusus impulit ad seviendum in eos, & ad decernendas pœnas contumaciae proportionatas, imò ad eripiendâ Beneficia iis, qui pertinaces in culpâ remanerent. Audiamus ipsum Narbonense Concilium anno 1551. celebratum, *Canone 42. Statuit Concilium, ut Parochi, aliique omnes, qui in Synodis adesse debent, absentes & contumaces puniantur, geminatis etiam panis, praesertim si in nulla totius anni Synodo adfuerint. Et quanto saepius abesse non dubitaverint, tanto graviore illis pœna infligantur: ita, ut, ipso Sacerdotio privari possint, ingravescente contumacia, nisi iustissimas excusationes proferant.*

Concilium Burdigalense anni 1583. *cap. 33.* cum diversas pœnas decrevisset proportionatas contumaciae incremento, eorum, qui nec in Synodis adesse volebant, nec absentia causas reddere, postquam in earum pœnarum numero posuisset à Beneficiis suspensionem, his verbis sermonem absolvit, *tandem eisdem priventur.*

Hanc Concilii Burdigalensis severitatem secutum est Concilium Narbonense, anni 1609. *cap. 28.* praecipit enim post suspensionem totalem, de qua actum est, Reos perseverantes & tertio citatos Beneficiis privandos esse.

POENA PECUNIARIA. *Quibus hujus pœna tribuenda sit pecunia?*

Quantum ad pœnas pecuniarias decretas in eos qui negligunt, nihil inventum est antiquius, quam quod legitur *numero 36.* Capitularis Metensis anni 753. Statuit de Presbyteris & Clericis, ut Archidiaconus Episcopi eos ad Synodum commoneat una cum Comite: & si quis contempserit, Comes eum distringere faciat, ut ipse Presbyter, aut Defensor suus, sexaginta solidos componat, & ad Synodum eat. Solidi vero sexaginta de ipsa causa in Sacellum Regis veniant. Idem Canon pariter legitur in Concilio Compendiensi anni 757. *Capitularium Carol. Mag. Tom. I. pag. 184. & in Canone XI. Lib. V. Capitular. ibid. pag. 828.* cum hoc tamen discrimine, quod hoc in ultimo Canone solus Archidiaconus faciat monitiones, & Comes iussione Episcopi monitus, distringere faciat eum, qui ire contempserit.

Synodus Andegavensis anni 1298. utitur pariter pecuniaria pœna, ad Parochos ad Synodum cogendos; verum multò minor est, quam illa, de qua modo mentionem fecimus: cum quinque Asses duntaxat ab absentibus exigat, altera sexaginta. Praeterea, observandum est, hanc pœnam impositam fuisse, quia veniæ facilitate consilii Parochi, ad Synodum venire contemnebant.

Verisimile est ab Episcopo piis operibus collocari hanc pecuniam, ut facere tenebatur. Hanc propter obligationem, in posterum, quoties Canones decreverunt, vel permisissent pœnas pecuniarias in eos, de quibus agimus, semper eas piis in operibus collocavere. Multa sunt exempla.

Primum legitur in Concilio Burdigalensi anni 1583. *cap. 33.* Cum primò significasset hoc Concilium, fatius fore aliquam pœnitentiam imponere iis, qui sine iustâ causâ ad Synodum venire contempserunt, verum, qui comparuerunt ad probandam contumaciam; tamen permittit in eos decernere pecuniariam pœnam, modo id expedire iudicet Episcopus, eâ tamen Lege, ut pecuniae summa in pia opera duorum Canonicorum consilio sit convertenda.

Secundum exemplum destinationis pœnae pecuniariae piis operibus in eos latae, qui ad Synodum Dioecesanam venire neglexerint, reperitur in Concilio Aquensi 1585. sub finem TITULI de Synodo Dioecesana. Postquam enim statuit, eos, qui in Sessione Synodali defuerint, sex aureis nummis esse multandos, eos esse destinandos, subiungit, Seminario, vel alteri pio loco.

Tertium Exemplum extat in Concilio Narbonensi anno 1609. *cap. 28.* Omnes Episcopos Provinciae hor-

tatur, ut agant mitius cum eis, qui à Synodo abfuerint, si infra mensem, post eandem, comparuerint, absentiae causam iustam allaturi; & ut multam pecuniariam in pios usus convertant.

Hi sunt Canones, haec sunt Statuta praecipua, quae absentiam à Synodo severius puniant, & quò magis ad pœnas ab ipsis latas in absentes à Synodis, eò magis concludo, Secundum Ordinem, ea in Synodo, aliqua gavissimum fuisse auctoritate; in nullius enim mentem venerit, si celebrata duntaxat fuisset ad monita accipienda, aut rationem Ministerii reddendam, aut ad audiendam Novorum Lectionem Statutorum, in eos tam severè fuisse animadversum, qui abfuerint, cum à Sodalibus suis generalia monita accipere poterant, lecta Statuta, & literis Ministerii sui rationem reddere poterant eandem, quam in Synodo viva voce reddidissent. Ut igitur malum, quod hâc culpâ admisisset, his tribus capitibus observatis facile potuisset reparari, non tam severè punienda fuisset: e contra, si Secundus Ordo Synodo interfuisset, ut cum Episcopo de rebus Dioecesis gravibus deliberaret, de urgentibus necessitatibus, de modo abusu corrigendorum, vel de modo iisdem occurrendi; tunc, qui interesse negligebant, magnum commitebant malum, quod in posterum vix reparari poterat: nam, quo major est numerus hominum in difficibus rebus versatorum, eò certius est ab ipsis latum iudicium, certius detegitur veritas, & quae sunt agenda securius inveniuntur; cum, si duobus vel tribus in suo nomine congregatis, se in medio eorum futurum promiserit Christus, tantò magis eum tunc interfuturum credendum est, quando in unum magna convenerit turba Sacerdotum. Spiritus Sancti testatur praesentiam congregatio Sacerdotum: verum est enim quod legitur, quia non potest veritas mentiri, cujus in Evangelio ista sententia, ubi duo vel tres congregati fuerint in meo nomine, ibi & ego sum in medio eorum: quod cum ita sit, si nec huic tam brevi numero Spiritus Sanctus deest, quantò magis tunc interesse credimus, quando in unum convenit tanta turba Sacerdotum. CAEST. I.

CAPUT IX.

Probationes auctoritatis Secundi Ordinis in Dioecesana Synodo, desumptae ex Provocationibus ad Synodos Dioecesanas delatis.

olim saepe ad Concilia provocabatur, multique sunt Canones, qui de hac provocatione loquuntur, Antonius AUGUSTINUS *Epirome veteris Juris Canonici Lib. V. Tit. XXXIX.* hos in unum redegit ad Duodecimum usque Saeculum inclusive.

Harum provocationum exemplo, aliqua ad Synodum Dioecesanam delatae sunt, ita saltem sentire videtur BOCHELLUS, qui agens de Synodo Dioecesana, *Ecclesiae Gallicanae Decretor. Lib. V. Tit. XIX. Cap. LV. & LIX.* profert duos Canones, qui de iis Provocationibus mentionem faciunt: unus antiquus est, recens alter. Primus est Canon quintus Concilii VASENSIS, Gallicè *Vaison*, congregati anno 442. Hic Author hoc Concilium anno 444. collocat: verum errat. Haec sunt Concilii verba attentione digna ex merito Collectoris, illa, ut consilio suo congrua, referentis *cap. LIX. si quis Episcopi sui sententiae non acquiescit, recurat ad Synodum.* Sed non dissimulandum, non constare hunc Canonem de Synodo Dioecesana esse intelligendum. Primò enim, antiqui Canones, *Synodo*, sine additione, non intelligebant *Synodum Dioecesanam*, ut in posterum factum est; sed *Concilium*, aut Episcoporum conventum. Secundò, non omnino patet, medio Saeculo Quinto Episcopos iam Synodos congregasse Dioecesanas, ad quas totus Clerus convenire deberet, ut cum eo de rebus Dioecesis tractaret, ut probatum testimoniis de Origine Synodorum supra relatis. Tertio Concilium loquitur de Synodo auctoritate superiori Episcopo; nec verisimile